

FOLKHÖGSKOLE VETERANEN

NR 4 2009

Seminarium om Folkhögskolans 70-tal och 00-tal

Folkhögskolans veteranförening arrangerar i vår i samverkan med föreningen Offensiv folkbildning och Föreningen för folkbildningsforskning ett heldagsseminarium kring den svenska folkhögskolans 70-tal och 00-tal

TID OCH PLATS

Seminariet äger rum fredagen den 19 mars 2010 kl 10-16 i Folkbildningsrådets lokaler, Rosenlundsgatan 50, Stockholm (vid Södra station, första uppehåll med pendeltåg söderut från Centralen).

INNEHÅLL OCH MEDVERKADE

Seminariets innehåll fokuserar på förnyelserörelser inom folkhögskolan.

Utgångspunkten för seminariet är en tillbakablickande studie kring 70-talsrörelsen Progressiv folkhögskola som Staffan Roselius genomfört och redovisat i en rapport. Studien kommer att presenteras såväl inför (i skriftligt form genom förhandsutskick) som vid (genom en inledande föreläsning av författaren) själva seminariet.

Utifrån Staffan Roselius' redogörelse diskuterar vi sedan vilka spår som Progressiv folkhögskola har satt inom skolformen, vilka av dess värden som är synliga idag och hur dessa förvaltas av bl a den nutida förnyelserörelsen Offensiv folkbildning, vars talesman Lars Igeland också medverkar.

ANMÄLAN OCH KOSTNAD

Anmälan inges per post eller mail till Stellan Boozon. Uranstigen 23, 587 29 LINKÖPING.
Mailadress: stellan.boozon@liu.se eller till Lena Skördeman, Stureborg, Torpa, 573 94 TRANÅS.
Mailadress: lana.skordeman@folkbildning.net

Anmälan skall förutom namn innehålla postadress för att möjliggöra förhandsutskick av tryckt seminariematerial, samt helst även ev mail- och telefonadress.

Anmälan om deltagande kan ske fram t o m 15 februari 2010.

Seminarieavgiften är 100:-. Den erläggs på plats vid seminariet. Lunchkostnad tillkommer. Kaffe serveras i anslutning till seminarielokalen, medan lunch avätes på egen bekostnad i närbeläget kvarter.

FOLKHÖGSKOLE VETERANEN

MEMLEMSBLAD
FÖR FOLKHÖGSKOLANS
VETERANFÖRENING

Nummer 4
ÅRGÅNG 9

DECEMBER 2009

MEMLEM I FÖRENINGEN BLIR DU
GENOM ATT BETALA IN MEMLEMSAVGIFTEN
F.N. 100 KRONOR PER ÅR
TILL FOLKHÖGSKOLANS VETERANFÖRENING
PLUSGIROKONTO 400 28 34 - 2
GLÖM INTE ATT ANGE NAMN OCH ADRESS

INNEHÅLL

Seminarium om folkhögskolans 70-tal och 00-tal	1
Lena har ordet	2
Jag drömmer om folkhögskolan	3
Belarus i maj 2010	5
Berlin i september 2010	5
Bygga, Bo, Leva	6
Nordisk horisont	7
EU en folkbildningsuppgift	8
Boktips	10
Folkhögskolan just nu	11
En bygdeskola i Hallunda centrum	12
Här är årets julkapp	12

Redaktionskommitté

Egil Boraeng
egil.boraeng@swipnet.se

Jörgen Håkansson
jorgenh1@telia.com

Rune Nilsson
rune.nilsson@folkbildning.net

Grafisk formgivare

Bertil Forsberg Consulting
bfgrafiskdesign@yahoo.se

Vad vill den nya styrelsen ?

Styrelsen som valdes i maj har börjat sin mandatperiod med ett par goda sammanträden.

Möten

Vi ser det som vår viktigaste uppgift att underlätta möten mellan medlemmar.

Det gäller verkliga möten vid seminarier och studiedagar, som samlingen på Åsa folkhögskola man kan läsa om i det här medlemsbladet. Det gäller också medlemsbladet som alla kan ta del av och som alla också uppmanas att bidra till. Det sköts ju nu av en redaktionskommitté, och i fortsättningen kommer fyra nummer per år.

Den tredje möjligheten att mötas är via den hemsida som byggs upp. Adressen är: www.vetfolk.dinstudio.se. Kerstin Mustel administrerar den och tar emot bidrag.

Var ska vi då mötas? Styrelsen vill ordna ”riksmöten” för hela landet på någon plats som är lätt att nå och vill dessutom uppmana till regionala initiativ. Den nämnda Åsadagen var resultatet av ett sådant. Västra Sverige har tidigare haft många arrangemang och kommer att fortsätta. Vi ser också Sydsverige som ett möjligt centrum för mötesdagar och på sikt norra Sverige.

Utblickar

Utblickar vill vi också bidra till:

Education without borders är en sammanslutning för folkbildningsarbete i Belarus/Vitryssland med goda kontakter med Vuxenutbildarcentrum i Linköping. Dem planerar vi att besöka i maj. Till hösten avser vi att resa till Berlin.

Internationellt har vi också kontakt med pensionerade FDC-lärare i Tanzania. Något seminarium nästa år kan ägnas åt ett globalt ämne. Vi var också representerade vid ABFs internationella konferens i Oskarshamn senaste månaden.

Vi arrangerar tillsammans med Föreningen för folkbildningsforskning och Offensiv folkbildning en studiedag om förnyelserörelser inom folkhögskolan i vår – se sidan 1!

Vi vill fortsätta att i medlemsbladet bidra med omvärldsbevakning och aktuell information om dagens folkhögskola.

Vi vill också fortsätta att nå ut med våra böcker, Folkhögskoleminnen I – III och 10-årsskriften.

Lena Skördeman

JAG DRÖMMER OM FOLKHÖGSKOLAN

Inledning

En följetong - som i gamla tiders tidningar

Jag berättade för Egil, när vi träffades under årsmötet i Stockholm, att jag sedan jag gick i pension hela tiden drömmer om folkhögskolan. "Skriv om det", sa han.

Inte kan man skriva om sina drömmar – jag minns dem dessutom väldigt dåligt; direkt vid uppvaknandet bara snabbt bortflyende fragment. Aldrig riktigt sammanhängande, alltid oroligt, alltid följt av en kombination av stor irritation och stor saknad. Men drömmar har varit ett särskilt hatobjekt för mig i alla tider – i romaner hoppar jag för det mesta över drömbeskrivningarna eftersom de inte kan användas till något och per definition får se ut hur som helst, alltid annorlunda än beskrivbar verklighet; litterära drömmar är ett otyg. Och de få försök jag gjort att delta i grupp för att diskutera drömmar lämnar mig lika oförstående som tältmöten. Oftast lika förbannad.

Så - inte kan man väl skriva om sina drömmar? Inte ens när det är riktat till idel gamla bekanta... Först var det bara så: jag drömde om folkhögskolan. Inte någon särskild: bara folkhögskola. Jag bodde 41 år på folkhögskoleområden, (de allra första sex till och med i ett elevhem eftersom man ju i äldre tider gärna byggde in en liten lägenhet för unga lärare i elevhemmen). Så gick jag i pension, men istället för att drömma om atlantkustens klippor eller Arizonas vackra öknar, i stället för att drömma om lättjefulla promenader Unter den Linden eller längs Boulevard Montparnasse, drömde jag, natt efter natt, om folkhögskola; ickebefintliga och existerande; sådana jag sett men också av det undermedvetna fritt uppfunna skolor. Natt efter natt slet jag med att ställa till rätta, delta i kursplaneringar, i prospektskrivning, häromnatten såg jag till att belysningen förbättrades mellan en gammal skolbyggnad och elevhemmet. Det är rätt jobbigt, om man säger så.

Och det har blivit värre. Jag är inte längre i det läget att jag kan påverka det nya kursutbudet,

anställning av nya medarbetare, eller ens byggnadernas skötsel. Jag hör vad man gör eller planerar på skolor jag besöker och jag måste hålla mig tyst (jag *kan* vara tyst) för jag minns hur förbannad jag själv kunde bli när jag fick besök av dem som var med på femtioalet, trettiotioalet, förra seklet... Jag har nu tackat ja till att besöka folkhögskolor i fem terminer efter pensioneringen, men jag har varit med så länge att jag vet att ingenting är enklare än att ondgöra sig över verksamheter som tycks gå stick i stäv med det jag under så många decennier tyckte mig stå för: grundläggande humanistiska, demokratiska, i botten grundtvigska värden. Jag ser ett välvilligt men hjälplöst motstånd mot allt snabbare utbildningsprocesser där kursdeltagarna från att ha varit individer förvandlas till mät- och vägbart humankapital. Jag försöker nog diskutera, tala om grundläggande värden som inte får gå förlorade trots nödvändiga anpassningar och tidskrav, men... Men ser jag fel, kan jag tänka.

Vet jag redan för litet om vad som händer i folkhögskolevärlden? Representerar jag redan ett föråldrat sätt att se på skolformens uppgifter? Har den s k verkligheten redan förändrats så mycket att det jag talar om är en svunnen värld? Borde jag i stället lugnt se fram mot det öde som drabbat en av Berlins märkligaste och kanske ståtligaste byggnader – Palast der Republik? Nedrivet. Fullt användbart. Ett ståtligt minnesmärke över en mycket egenartad epok i tysk historia. Borta.

Jag har ett långt Berlin-förflutet; av skilda anledningar var jag från 1964 i stort sett varje år en kortare eller längre tid i Berlin. Jag bodde i Öst-Berlin; de gånger jag arbetade, arbetade jag i DDR. Nu har jag i år, 2009, ett par gånger varit tillbaka i Berlin, och jag känner inte igen mig. När jag drömmer om folkhögskolan drömmer jag på samma gång om Berlin; jag känner lika litet igen mig.

Vad händer med oss, när tillvaron kränger till och pensionen börjar utbetalas?

Denna höst har jag bland annat läst, parallellt, två väldigt intressanta böcker: dels Bernt Gustavssons "Utbildningens förändrade villkor"

(2009), dels Heiner Müllers "Krieg ohne Schlacht" (utvidgad nyttgåva 2005). Jag har märkt att jag i marginalerna gör en ny sorts anteckningar: jag hänvisar till hur det har varit, hur det borde vara.

Det är en märklig iakttagelse, en märklig upplevelse.

Redan under mina sista år som rektor kunde jag märka hur folkhögskolan skruvades allt fastare i ett nästan osynligt, men dock, skruvstäd. Den högtravande jubileumsretoriken om frihet och mänsklig växt stämde inte med allt större detaljstyrning, och trots att jag satte mig på tvären så mycket jag orkade insåg jag att det bara var en gammal arbetshästs vana att gå där man visste att klövern växte bäst. Jag var emot Kunskapslyftet. Kan man verkligen vara emot en sådan sak!? Jag var emot *sättet* det kom till oss på.

Jag var emot det plötsliga språnget – vi hade sett vad Stora Språng hade ställt till med i andra sammanhang. Jag var emot det därför att det inte längre var de enskilda skolorna som stod för vad som skulle utvecklas. Att de tilltänkta deltagarna i större utsträckning än någonsin kunde sägas höra till just folkhögskolans sk målgrupper (och till "målgrupper" vill jag komma tillbaka) ändrade inte min inställning.

Men orsaken till min tveksamhet var en annan: den handlade om vem som skulle arbeta med dessa plötsliga stora grupper.

I alla tider hade skolorna vuxit, närmast organiskt, anpassat sig till krav i omvärlden, till behov som övrigt utbildningsväsen inte tillfredsställde, till förändrade villkor, nya områden och hela tiden hade nya medarbetare knutits till skolorna. De skolor som bäst lyckades var de som använde sig av kollegiets egen inre kreativitet och nyfikenhet, och så kompletterade man med just den man tyckte sig behöva, utifrån. Som kom, och, om vederbörande stannade, växte in i en märklig arbetsgemenskap som aldrig, aldrig kunde formuleras men som var alldeles påtaglig, fast ordlös. De gamla värdena behövde man inte tjata så mycket om, de var en del av den praxis den nye medarbetaren växte in i, och kom att omfatta, långt innan han eller hon, som vi numera säger, visste att de hade sina djupaste rottrådar i något anförande på Den Grundtvigske på 1860-talet. När skolorna skulle rädda landet – igen – och Kunskapslyftet och andra

påfund att förbättra arbetslöshetsstatistiken anlände, stod vi där med för liten medarbetarstab. Vi anställde inte en, inte två, utan nu var det frågan om fem, sex nya lärare på en gång, och varifrån skulle de komma om inte från det andra, det sk obligatoriska, skolsystemet. Och de tog *den* kulturen, om det nu är kultur det skall kallas, för att anspela på ett fint resonemang hos Bernt Gustavsson, de tog den kulturen med sig in i folkhögskolan. Vi såg det, säg inget annat, vi såg det på nära håll, vi hörde plötsligt folkhögskollärare som talade om att hinna med kursen!

Det verkligt nya, det kreativt galna, det fick allt mindre plats. Hobbyverksamhet, kunde det kallas, och nya deltagare frågade om man på en sådan kurs fick Matte B, Religion 30 timmar eller Engelska C med sig, för det var det de kommit för, det hade Arbetsförmedlingen noga förklarat. Folkhögskolan skruvas in i det stor-etablerade samhällsmåstet. Och stelnar. Man talar idag om kurser som inte "passar in". Från folkhögskolans egna företrädare, dessutom.

Det verkligt nya. De överraskande verksamheterna... Från 60-talets första praktiska miljökurser till solidarietskurserna med arbetspass i Nicaragua, överlevnadskurser med gammaldags jordbruk eller kunskap om forntids människans verktyg och näringsintag. Inte ett ord om Matte B.

Men en väldig inre växt och mogad.

Heiner Müller sade, mycket klokt, och i vår generation torde jag kunna citera honom på tyska – den unga generationen talar ju bara amerikanska, och det är ett alldeles för smalt verktyg i en världsdal som vår - Heiner Müller sade: att "alle Institutionen und Apparate die Tendenz zur Konservierung ihrer Struktur hätten, das heißt, sie stoßen alles Kreative ab. Das Kreative tritt zuerst als das Verworrene auf, weil es nicht in die gegebenen Kategorien paßt und in den gegebenen Kategorien nicht zu erfassen ist." (s 100)

Jag tror att det är det Bernt Gustavsson redan i inledningen av sin starka bok har i tankarna när han skriver: "Nyfikenheten och intresset är de främsta drivkrafterna för kunskap och bildning, egenskaper som sällan uppmärksammas i utbildningssammanhang." (s 13).

Om jag har rätt i min känsla av att den öppna goda gammaldags folkhögskolefriheten håller på att stelna in i ett sedvanligt byråkratiskt

och politiskt bygge, då är det viktigt att komma ihåg att Bernt Gustavsson också påpekar: " / - - - / det en gång för alltid slutna går förr eller senare under. Öppenhet inför det som är oss själva olikt och främmande förefaller vara en förutsättning i en globaliserad värld." (s 25) - Och jag måste komma ihåg att det jag alltid slogs för: det nya, det ovanliga, det som var framtid, inte kan se ut som det gamla vanliga.

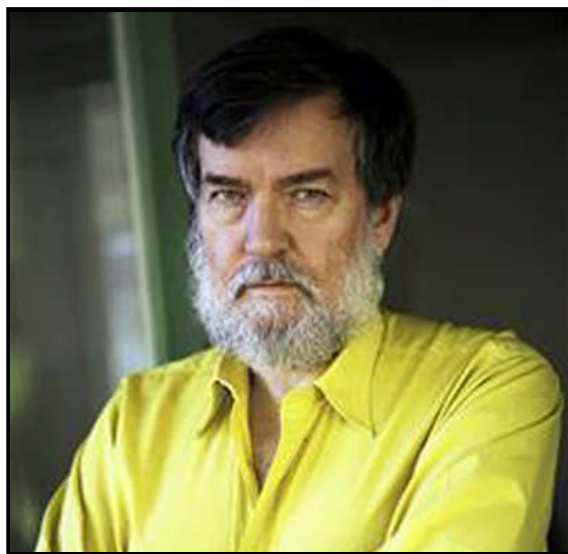
Min framtid är de unga lärarnas dåtid. Men hur ser deras kamp mot byggcementen ut?

Skall jag behöva fortsätta drömma om lösningar för folkhögskolan eller äntligen få drömma om saguarokaktusar i Tucson och Mohnkuchen på Operncafé nära det nedrivna republikpalatset?

Stewe Claesson

Stewe Claesson

Född 1942. Lärare på Färgelanda och Malungs folkhögskolor och sedan rektor på Malung, Skinnskatteberg och Kungälv. Författare. Titlar i urval: Pigan i Arras (om den heliga Birgitta) 1993, Rönndruvan glöder (om Tegnér) 2002, Tiro (om Ciceros slav) 2007, Än jublar fågelsången (om bl. a. Uno Stadius!) 2009.

Stewe Claesson

Belarus i maj 2010

Är du intresserad av att delta i en resa till folkhögskoleorganisationen **Education without Borders** i Belarus/Vitryssland?

Fyra dagar i maj, den 18 till den 21, planerar vi för. Flygpriserna Arlanda – Riga – Minsk varierar mycket med resdagar och antal resenärer. Visum krävs. Kostnaderna i Belarus blir dock inte höga.

Gör en intresseanmälan senast 10 januari 2010! Då har vi ett underlag för att gå vidare, och vi rapporterar direkt till de anmälda. Ange i anmälan om du nås med e-post!

Anmälan till Georg Karlsson, Storgatan 36,
577 30 Hultsfred
Tel. 070-561 94 09
E-post: georg.karlsson@folkbildning.net
eller till
Lena Skördeman, Stureborg, Torpa
573 94 Tranås
E-post: lena@skordeman.com

Berlin i september 2010

Om reslusten finns aviserar styrelsen också en studieresa till Berlin i slutet av september 2010. Resan sker med flyg från Arlanda och Landvetter, ev. Köpenhamn beroende på avresetider, tre övernattningar.

Ledare blir Paul Reichberg, f.d. Tollare, van Berlinresenär. Han svarar för programmets uppläggning och guidningen i Berlin där vi bekantar oss med Europas historia genom ett Berlinfönster – kejsartiden, Weimarrepubliken, nazismen, kommunismen samt återföreningen och vi lär känna hur folkbildningen verkar i olika former. Vi bekantar oss med Berlins spännande kulturliv.

Beräknad resekostnad plus tre nätter på hotell (dubbelrum) inkl. frukost cirka 3000 kr. Vi återkommer i nästa nummer av medlemsbladet med mer detaljerad information.

För såväl resan till Belarus som Berlin planeras ett förseminarium i Sverige.

Skolledningen på Åsa, rektor Urban Lundin och studierektor Sussie Holmgren

Bygga, Bo, Leva

Åsa folkhögskola har i samarbete med andra aktörer startat ett intressant projekt som var dagens huvudtema när 17 veteraner mötte upp vid den regionala träffen den 7 oktober.

Denna strålande höstförmiddag sammanstrålade vi vid Åsa folkhögskolas Katrineholms-filial Västangården ett stycke utanför centrum strax före kl. 10. Rektor Urban Lundin tog emot oss och efter det obligatoriska morgonfikat berättade han om läget i folkhögskolevärlden i allmänhet och den egna verksamheten i synnerhet i de nya lokalerna där även ABF huserar. Studierektor Susanne Holmgren berättade om de allmänna linjerna på Västangården: 'Kursen vidare', 'Alva', 'Tor', samtliga för utom Sverige födda, samt 'Freja' för inom Sverige födda.

Lunchen serverades på huvudskolan i Sköldinge och det var sig ganska likt på Åsa. Det gör ju

att man snabbt känner sig hemmastadd trots att det kanske var decennier sedan en del var här!

Bitr. rektor Siv Norlin-Nietsch inledde med att berätta om kurserna på skolan. Man har fyra specialkurser: streetdans, musik, textil och friskvård samt kortkurser och en tolkkurs på distans. Kursen 'Bygga, Bo, Leva' startade hösten 2008. En av initiativtagarna, Anders Kjellqvist, berättade med stor inlevelse om denna, samarbetet med Katrineholms kommun, ABF i Katrineholm och Naturskydds föreningen i Flen. Den har gått ut på att helt enkelt bygga en friggebod på ett miljövänligt sätt. Man använde sunt byggnadsmaterial, satsade på energieffektivitet, man hade kretsloppstänkande – ett miljösmart hus m.a.o.

Efter en kort rundvandring på Åsa förrättades föreningsangelägenheter. En gemytlig och mycket trevlig dag avslutades med eftermiddagskaffe i matsalen.

Håkan Elmqvist

Nordisk horisont

På Nordiska Folkhögskolan har vi nordiska folkhögskoleskrifter. Jag kommer då och då att i **Folkhögskoleveteranen** presentera innehåll från dessa tidskrifter.

Jag börjar med Norge. Där har de två tidskrifter. En som ges ut av **Norsk folkhøgskolelag** och en som ges ut av **Noregs Kristelege Folkhøgskolelag**.

Norsk folkhøgskolelags tidskrift heter **Folkehøgskolen**. De senaste numren av denna tidskrift upptas av synpunkter på: "Demokrati i Folkehøgskolen. Ein myte – i forfall?" I Norge – kan man läsa – skryter folkhögskolan med att just folkhögskolan var en av förutsättningarna för utvecklingen av demokratin i Norden. Men det kanske var det omvända: Folkhögskolan hade inte kunnat existera utan ett etablerat demokratiskt samhälle. Den historiska sanningen är att folkhögskolan inte kan hänvisa till en demokratisk tradition utan en patriarkalisk. Folkhögskoleförestandarna hade hövdingstatus och lämnade ifrån sig makt, inte för att de var demokratiska, utan för att de var tvungna till det på grund av samhällsutvecklingen.

Jag misstänker att många av oss veteraner har minnen av kampen mellan patriarkat och demokrati på de skolor vi haft anknytning till.

Noregs Kristelege Folkhøgskolelags tidskrift heter **Kristen folkehøgskole**. I det senaste

numret informeras om att man i år påbörjat ett forskningsprojekt som skall sätta fokus på vad som händer med de studerande under ett folkhögskoleår. Man skall också kartlägga om folkhögskolan har påverkat de studerandes fortsatta studier i positiv riktning. Det nämns att det i Norge aldrig har "vore forska på folkehøgskolen för". Lite märkligt syns det mig. Det skall bli spännande att följa den här forskningen tycker jag.

Folkhøjskolernes Forening i Danmark ger ut en tidskrift som de kallar **Højskolebladet**. Ett genomgående tema i den danska folkhögskoletidskriften är kompetensfrågan. Så här kan det låta: "Drunkner vi i kompetencer?" Vi har de senaste åren pratat så mycket om kompetensutveckling att vi glömt bort att det finns ett annat sätt att förstå utbildning och bildning än att falla till föga och bara bli en förskola till handelshögskolor och universitet. Ämneskompetens är mycket viktiga komponenter i mänsklig växt och utbildning, men man hamnar fel om ämneskompetensen blir det dominerande. Om den inte kopplas samman med mänsklig utveckling och social kompetens riskerar man att utveckla människor som är duktiga på deras eget område, men som inte kan samarbeta med andra. Vi hamnar helt fel om vi tror att folkhögskolan enbart skall vara en ämneskunskapskola.

Vi känner igen tongångarna från vårt eget land. Folkhögskolan är levande i Norden så länge den debatten förs.

Nils Zandhers

Nils Zandhers

Började som lärare på Nordiska folkhögskolan i Kungälv. Därefter lärare på Grundtvigs Højskole i Danmark. Var med och startade en norsk folkhögskola i Gol i Hallingdal och återkom till Kungälv som rektor för den Nordiska folkhögskolan. Var också under ett antal år sekreterare i det Nordiska folkhögskolerådet.

Betala medlemsavgiften 100 kr redan NU för 2010 till plusgirokonto 400 28 34-2 på det bifogade inbetalningskortet
Tack! Styrelsen

EU - en folkbildningsuppgift Vad kan veteranföreningen göra?

Sedan den 1 januari 1995 är Sverige medlem i Europeiska Unionen. Dock inte till fullo då det svenska folket i folkomröstning sagt nej till Euron. Fortfarande präglas individens förhållningssätt i hög grad av om man röstade för eller emot medlemskapet. Unionens verksamhet och organisation spelar nog också en stor roll i förståelsen av vad EU egentligen är för en "hybrid". EU är i någon mening en "hybrid" genom att varken vara ett renodlat mellanstatligt samarbete eller en statsbildning

EU är inte en federation som USA. Den är inte heller bara en organisation för samarbete mellan olika stater som FN. Faktum är att EU är en unik konstruktion. De länder som utgör Europeiska unionen är fortfarande oberoende suveräna stater, men de delar sin suveränitet för att tillsammans uppnå en styrka och ett inflytande i världen som ingen av dem anser sig kunna få på egen hand. Delad suveränitet innebär i praktiken att medlemsstaterna delegerar en del av sina beslutsbefogenheter till de gemensamma institutioner de inrättat, så att beslut om vissa frågor av gemensamt intresse kan fattas på EU-nivå. Det är fördragen som bestämmer vad EU får syssla med.

* *Europaparlamentet*, som företräder medborgarna i EU och väljs direkt av dem. Parlamentet utser och, i förekommande fall, avskedar kommissionen.

* *Europeiska unionens råd*, dagligdags kallat ministerrådet, som företräder de enskilda medlemsstaternas regeringar.

* *Europeiska kommissionen*, som ska se till att verksamheten gagnar unionen som helhet. Kommissionen är den enda institutionen som har initiativ rätt. Kommissionen består av tjänstemän i EU: s tjänst. Kommissionärerna är nominerade av regeringarna.

* *EU-domstolen* har ansvaret för tillämpningen och tolkningen av rättsreglerna.

* *Revisionsrätten* övervakar finansieringen av unionens verksamhet.

* *Europeiska rådet*: Stats- och regeringscheferna lägger upp EU:s riktlinjer

* Dessutom *regionala rådet och ekonomiska och sociala rådet*

Organisationen skiljer sig således på fundamentala sätt från hur en parlamentarisk demokrati ser ut.

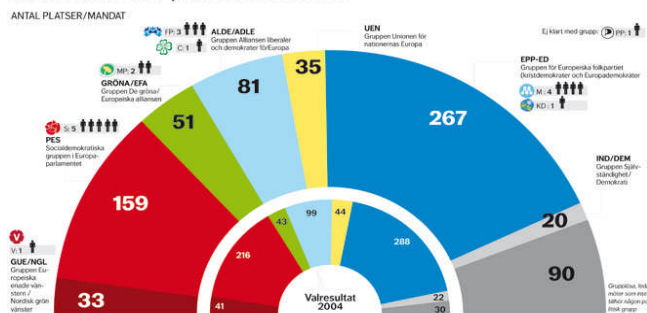
Genom successiva fördragsändringar har parlamentet erhållit allt mer befogenheter och i dag, genom Lissabonfördraget december 2009, fattas huvuddelen av alla beslut genom samordningsförfarandet där såväl ministerråd som parlament deltar i besluten.

För att demokratin ska kunna fungera förutsätter detta aktiva politiska partier i alla medlemsländer däribland också i Sverige. Efter parlamentsvalet organiserar sig partierna i europeiska partigrupper.

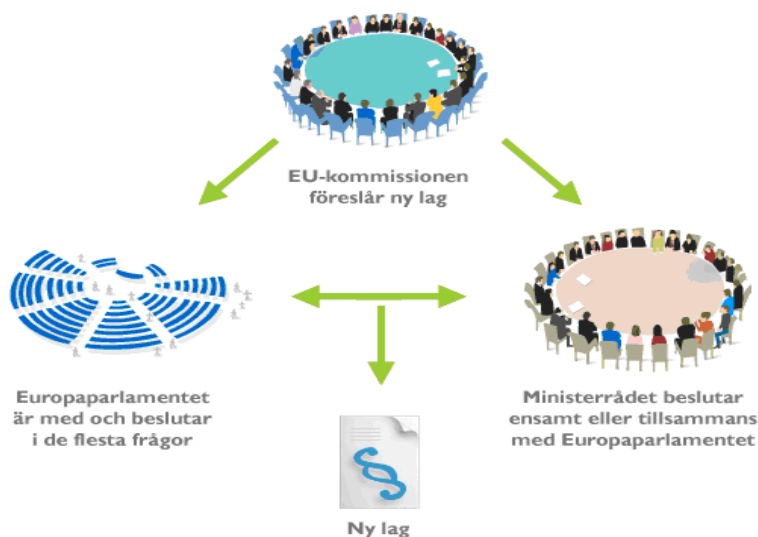
Vad vill partierna med EU?

Valresultat i EU-parlamentet 2009

Beslutsprocessen kan förenklat beskrivas sålunda enligt medbeslutandeförfarandet

En central folkbildningsfråga är om organisationen kan motsvara kraven på demokratisk trovärdighet. Det som närmast påminner om en regering är Ministerrådet. Men det finns inget organ som kan avsätta rådet. Varken parlamentet, medlemsländernas parlament eller regeringar.

Ett centralt begrepp i all demokratidiskussion är *ansvarsutkrävande* (accountability). Det finns således ingen möjlighet till demokratiskt ansvarsutkrävande av Ministerrådet. Parlamentet däremot kan avsättas i nästa val. Allt detta är problematiskt då vi lärt att folket väljer riksdag som utser regering. Och om inte regeringen har riksdagens förtroende måste denna ersättas antingen genom ny regeringsbildning eller genom nyval.

De frågor som medlemsländerna kommit överens om ska behandlas på EU-nivå regleras av fördragen (Kol- och stålgemenskapen 1952, Rom 1958, Enhetsakten 1987, Maastricht 1993, Amsterdam 1999, Nice 2003 och Lissa-

bon 2009). EU:s kompetens har ökat successivt liksom EU-organens maktbefogenheter, samtidigt som de nationella parlamentens makt minskat.

EU var från starten ett tydligt mellanstatligt samarbete men har genom dessa fördragsändringar kommit att få allt mer statliga karaktärsdrag: jordbruks- och handelspolitik, inre marknaden, euron, utrikes- och säkerhetspolitik, försvar, domstol etc

En fråga som varje medborgare måste ställa sig är om denna utveckling är acceptabel ur demokratisk synvinkel. Det demokratiska perspektivet kolliderar med kraven på snabba/effektiva (?) beslut.

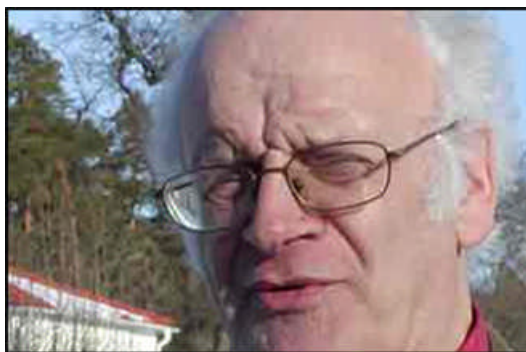
Varje förening, liksom veteranföreningen, bör ta initiativet till diskussioner och kurser kring temat "EU slutet på en epok eller början på en ny" och i så fall vad detta innebär för demokratin.

Paul Reichberg

Paul Reichberg

Född 1941 i Finland. Kom med sin flyktingfamilj undan nazisterna till Sverige 1944.

Har varit industrifotograf och kulturchef. Tjänstgjort på Runö, Gävle och Tollare folkhögskolor. Jobbar nu bl. a med Europakurser vid Senioruniversitetet i Uppsala.

Boktips

Vi var många från folkhögskolevärlden som alltifrån 1960-talet på olika sätt stödde kampen mot Apartheid och kampen mot Portugals kolonialism. Själv var jag mest aktiv de sex åren 1965 – 70 i det som kan sägas vara den äldsta Afrikagruppen, Uppsala Afrikagrupp. Efter över ett decennium av väpnad kamp nådde Mocambique, Angola och Guinea Bissau sin självständighet i mitten av 1970-talet och 1994 kunde Sydafrika hålla sitt första fria val. Apartheidssystemet föll till sist.

Häromåret utkom en serie om fem böcker som berättar om den svenska solidaritetsrörelsen med denna befrielsekamp 1960 – 1995. Bertil Högberg och Karl Gunnar Norén är två folkhögskolelärare och gamla aktivister som har lagt ner mycket arbete på projektet. En bok berättar om Afrikagrupperna, en om paraplyorganisationen Isolera Sydafrikakommittén, en

om insamlingsarbetet i Emmaus och praktisk solidaritet, en om kyrkornas och en om arbetarrörelsens insatser.

En sjätte och sista bok, "På väg mot befrielsen", är en sammanfattning av de fem och den skildrar även vad det officiella Sverige gjorde. Det har varit planer på att översätta denna sista bok till engelska, men det verkar ha gått i stå.

De fem böckerna "När södra Afrikas frihet var vår", "Under ISAK:s paraply", "Den stillsamma vreden", "Gör ni då inte åtskillnad...?" och "Uppdrag solidaritet" kan köpas var och en (150 kr plus frakt 39 kr) eller som ett paket (400 kr plus frakt 140 kr) av www.nielsen-norenforlag.se.

Bertil Malmström

Tidigare verksam som lärare vid Biskops-
Arnö, Marieborg och Göteborgs folkhögskola

SVERIGES SOLIDARITET MED SÖDRA AFRIKAS BEFRIELSEKAMP

Folkrörelsernas roll i södra afrikas befrielse är dokumenterat i en serie om fem böcker. Där skildras arbetet av: Afrikagrupperna, arbetarrörelsen, kyrkorna, ISAK och Praktisk Solidaritet. Ovanstående bok är en sammanfattning som även innehåller vad det officiella Sverige gjorde.

Info och beställning på www.nielsen-norenforlag.se
förmånligt paketpris.

Folkhögskolan just nu

Två nya folkhögskolor !

Det är alltid glädjande när nya folkhögskolor lyckas kvalificera sig för eget statsbidrag och allra mest när vi får folkhögskolor med nya profiler som saknats i den stora mångfaldiga folkhögskolefamiljen. Folkbildningsrådet har nyligen beviljat statsbidrag till Agnesbergs folkhögskola med romsk profil och Kista folkhögskola med muslimsk profil.

Agnesbergs folkhögskola

I tre år har Göteborgs folkhögskola drivit en romsk filial i Agnesberg. Den har allmänna kurser på grundskole- och gymnasienivå och har 60 studerande. Nu har filialen blivit självständig, men eftersom det inte finns några romska organisationer som fullt ut uppfyller kraven att driva en skola har Region Västra Götaland gått in som huvudman. Det betyder att det är första gången på decennier som en ny landstings/regionkola tillkommit även om den har en tydlig rörelseprofil. Agnesberg har fem olika romska grupper som deltagare, och satsar mycket på att bygga upp en stark kulturell identitet, för att sedan kunna brygga över till det svenska samhällets normer och värderingar.

Kista folkhögskola

Kista folkhögskola har hittills varit en filial till Sjöviks folkhögskola. Den har en förening med muslimska organisationer som huvudman. Deltagarna kommer från Somalia, Irak, Eritrea och Pakistan för att nämna några ursprungsländer. De studerar för att få grundskole- eller gymnasiebehörighet. Kista folkhögskola har också några spännande yrkesinriktade kurser. En IT-utbildning i samverkan med Microsoft och Kista karriärcenter, och en kurs i entreprenörskap för lågutbildade men ambitiösa invandrarkvinnor.

Några oroande drag i folkhögskolevärlden

Bergsjöns Folkhögskolecentrum hotat av ekonomiska skäl

Folkhögskolecentrum i Bergsjön hotas av nedläggning vid årsskiftet 2009/10. Det har en varit en fantastisk satsning som Göteborgs

folkhögskola, Kvinnofolkhögskolan och Arbetarrörelsens folkhögskola gjort genom att förlägga 80 platser av sin statsbidragsberättigade verksamhet i detta område som är ovanligt invandrartätt och där det inte fanns någon som helst vuxenutbildning trots det stora behovet. Centrumet fick 2009 pris från Västra Götalands Bildningsförbund som Årets folkbildare. Men man har också varit beroende av kommunalt stöd, och när nu förvaltningen har akut brist på pengar drabbar det Folkhögskolecentrum. Många krafter försöker rädda verksamheten men utgången är oviss.

En kraftig förändring av deltagarna på allmän kurs jämfört med tidigare

En trend som är lite beklaglig känner vi igen från förr, men den har accentuerats i hög grad. Jag tänker på polariseringen mellan allmän kurs och särskild kurs. Åsa är inte den enda folkhögskolan i dag som har sitt gamla vackra internat ute på landsbygden fullt av glada motiverade deltagare som går på särskilda kurser, t.ex. musik, textil, streetdance, skrivande, eller kurser för att bli friskvårdsledare eller massageterapeut. I filialen i närmaste stad finns den Allmänna kursen och invandrar-kurserna. Det betyder att goda tillfällen till integration går förlorade, speciellt om allmänna kursen som på Åsa till 75 % består av in-vandrare, vilket inte alls är fallet med de särskilda kurserna.

Den allmänna kursen har förändrats kraftigt. Vid ett studiebesök på Åsa folkhögskola berättade rektor Urban Lundin och studierektor Sussie Holmgren om hur de svenska medelålders välmotiverade deltagarna i allmän kurs på folkhögskola, som vi veteraner minns dem, inte finns längre. De har ersatts av dels stora grupper av arbetslösa och lågutbildade invandrare där många är analfabeter eller utan kunskaper i svenska språket, dels svenskfödda med stora problem som ADHD, Asperger, panikångest, en del av dem direkt från särskola. Det är heller inte ovanligt med studerande som fungerar som konsumenter istället för deltagare, som kräver "snabb leverans" och försvinner ur kurser därför att invandrarna försinkar dem när de behöver ordförklaringar. Det här ställer stora krav på lärarna som får trollda med pedagogik och anordna en stor dos av praktisk verksamhet för att underlätta motivation och inläring. Temastudier och projekt fungerar inte alls. Samtidigt upplever

lärarna att de gör en stor insats. En erfarenhet är att många invandrarkvinnor är mycket motiverade för kunskaper som kan leda till försörjning, som hur man utvecklar ett eget företag. Tiden ställer verkligen nya krav på folkhögskolorna och deras lärare och personal!

Många rektorer på folkhögskola blir kortvariga

Visste ni att omsättningen av rektorer idag är extremt hög jämfört med tidigare?

113 rektorer avgick under åren 2003-2009. Det är ganska många på 148 skolor! Bara 1/5 av dem avgick med pension i sedvanlig ålder. 1/3 avgick efter att ha utfört något sorts uppdrag, som att omorganisera skolan, sanera ekonomin o. dyl. Men en stor andel slutade därför att de själva valde att avgå eller blev uppsagda. Det här visar en utredning som Rørelseskolornas intresseorganisation och Sveriges kommuner och landsting beställde i våras. Jag fick uppdraget att genomföra utredningen, vars syfte var att dels kartlägga omfattningen, dels finna orsakerna till att man inte stannade kvar. Genom en rad intervjuer kom en del av sanningen i dagen. Naturligtvis var det många samverkande orsaker, men några tydliga trender fanns.

De som sade upp sig eller blev uppsagda hade en bakgrund som skilde sig radikalt från tidigare rektorer. Förr var det viktigt med folkhögskoleerfarenhet och helst också skolledarerfarenhet. Nu är den minsta gemensamma nämnaren för dem som gick att de var externt rekryterade, entreprenörer, konsulter, från andra skolformer. Okunskap om skolformen och om den aktuella skolans egen profil fanns ofta i bakgrunden vid konflikter med medarbetarna och även med styrelsen. Man kan tala om kulturkrockar i många fall. Många avhopp eller uppsägningar kunde ha undvikits med bättre rekrytering, bättre information till den nya rektorn, rektorsutbildning, mer stöd från styrelsen, mer dialog mellan lärare och rektor.

Folkhögskollärareutbildningen i Linköping försvinner

Nu är det klart. Tiden med en egen utbildning för folkhögskollärare i Linköping är över.

Folkhögskolans lärare ska i framtiden genomgå samma utbildning som andra lärare, om än med en viss profilering mot vuxna. Jag återkommer med mer information när det har blivit lite klarare hur systemet kommer att fungera.

Kerstin Mustel

En bygdeskola i Hallunda centrum?

Botkyrka folkhögskola välkomnar oss 14 april 2010 och vill visa oss hur man "medverkar till möten mellan människor med olika bakgrund och erfarenhet. Skolan vill stimulera deltagarna till engagemang i närområdet, föreningar och församlingar. De studerande är 16-80 år".

Ett detaljprogram kommer i nästa nummer av medlemsbladet, men markera gärna dagen i almanackan redan nu! Alla är välkomna!

Arrangörer är HJÖS-gruppen (namn efter SFHLs Hjalmar-Östgötadistrikt) Berit Forsberg, Jörgen Håkansson och Lena Skördeman

Här är årets julklapp

**Jubileumsskriften Folkhögskolans Veteranförening 10 år, pris 60 kr (exkl. frakt.)
Folkhögskoleminnen I-III**

Folkhögskoleminnen säljs till PANGPRISET 100 kr/del (exkl. frakt), alla tre delarna 250 kr (exkl. frakt).

Beställ dem av Margret Kihlén, Balingsta by, 755 91 Uppsala, tel. 018-395189.

E-post: margret.kihlen@telia.com